

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015 - 2019 Osa I Päivitys vuodelle 2018

Strategiset päämäärät ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi, johtamisjärjestelmä sekä resurssit

Dnro Evira/5797/0410/2017

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) 2015 - 2019, osa I

Sisällys

1	ESIPUHE	3
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET	4
	2.1 Elintarvikeketjun valvonnan toimintaympäristöanalyysi.....	4
	2.2 Maakuntauudistus muuttaa viranomaisketjun toimintaa lähemmäksi kansalaista ja yritystä ..	6
3	STRATEGISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	9
	3.1 Elintarvikeketjun valvonnan strategiset päämäärät.....	9
	3.2 Elintarvikeketjun valvonnan viranomaisten strategiset tavoitteet	9
	3.3 Toimenpiteet strategisten tavoitteiden ja kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi vuosina 2014 - 2020.....	11
4	ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ	13
	4.1 Elintarvikeketjun valvonnan suunnittelu	13
	4.1.1 Yleiset periaatteet.....	13
	4.1.2 Aluehallintoviranomaisten ohjaus	14
	4.1.3 Kunnallisten viranomaisten ohjaus	15
	4.2 Elintarvikevalvontaketjun ydinprosessit ja niiden alaprosessit	16
	4.2.1 Elintarviketurvallisuuden vaikuttavuusprosessit	16
	4.2.2 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin vaikuttavuusprosessit	16
	4.2.3 Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden vaikuttavuusprosessit	17
	4.3 Valvontajärjestelmän tehokkuuden ja vaikuttavuuden varmistaminen	17
	4.3.1 Johtaminen.....	17
	4.3.2 Indikaattorit ja mittarit.....	18
	4.3.3 Ketjuauditoinnit.....	19
	4.3.4 Osaamisen johtaminen	20
	4.3.5 Tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen	20
	4.3.6 Asiakkuuksien hallinta ja asiakaspalaute	23
5	ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN RESURSSIT	23
	Liitteet	26
	Liite 1. Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimenpiteet 2018 - 2019	26
	Liite 2. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimenpiteet 2018 – 2019	28
	Liite 3. Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet 2018 – 2019	29
	Liite 4. Valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO)	31

1 ESIPUHE

Euroopan unionin asetuksella (EY) N:o 882/2004¹ (valvonta-asetus) on annettu yleiset säännökset unionin ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa rehu- ja elintarvikelain-säädännön sekä, eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevan lainsäädännön virallista valvontaa varten. Asetuksen 41 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on laadittava kokonaisvaltainen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma, jolla varmistetaan valvonta-asetuksen ja EU:n yleisen elintarvikeasetuksen (EY) N:o 178/2002² tehokas täytäntöönpano. Sama velvoite suunnittelusta ja raportoinnista on sisällytetty myös ensi vuonna voimaan astuvaan [uuteen valvonta-asetukseen](#)³.

Suomen elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) vahvistettiin ensimmäisen kerran vuonna 2007. Nyt vahvistettavaa suunnitelmaa on tarkistettu ja kehitetty vuosiraportoinnin yhteydessä esiin tulleiden valvonnan kehittämistarpeiden ja toimenpide-ehdotusten sekä Euroopan komissiolta, valvontaketjun viranomaisilta ja sidosryhmiltä saadun palautteen ja kehittämis ehdotusten perusteella.

VASU on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä osassa kuvataan elintarvikevalvontaketjun strategiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen valvontaohjelma (EHO) on ensimmäisen osan liitteenä. Toisesta osasta löytyvät valvonnan kuvaukset. Elintarvikevalvontaohjelma on yhdistetty VASUun, eikä sitä julkaista erillisenä asiakirjana. Kunnallisen elintarvikevalvonnan suunnitelman laatiminen ohjeistetaan Eviranetissä ja [Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa](#) 2015 - 2019.

Suunnitelmakausi on viisi vuotta. Valvonta-asetuksen soveltamisalan lisäksi valvontasuunnitelma kattaa myös muun Eviran toimialaan kuuluvan valvonnan ja siihen liittyvän laboratoriotoinninnan keskus-, alue- ja paikallishallinnon tasoilla. Kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestäminen on kuvattu EHOssa.

Valvontasuunnitelma on laadittu sellaiseen muotoon, että se toimii samalla valvontaketjun kuvauksena ja käsikirjana valvontahenkilöstölle koko valvontaketjussa. Valvontasuunnitelma tarjoaa valvontaa koskevaa tietoa myös toimialan tutkimuslaitoksille, valvonnan yhteistyökumppaneille ja muille elintarvikeketjun toimijoille. Valvontasuunnitelma toimitetaan valvonta-asetuksen mukaisesti pyydettyä Euroopan komissiolle.

Vastuu suunnitelman valmistelusta on Eviralla. Suunnitelmaluonnos on käsitelty elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä, jossa ovat edustettuina kaikki elintarvikeketjun valvonnasta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset.

Helsingissä 15.11.2017

Matti Aho
Pääjohtaja

---

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta valvonnasta

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

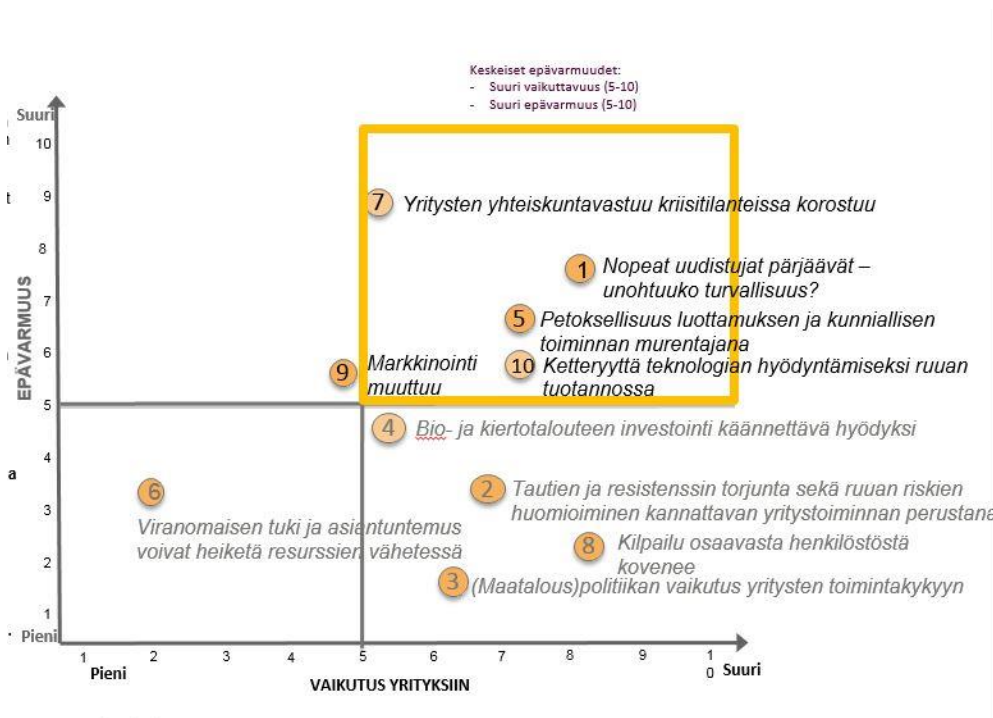
Elintarvikeketjun ja sen valvonnan toimintaympäristö on melko voimakkaassa murroksessa. Evirassa näitä tekijöitä on analysoitu laajasti ja tämän työn tuloksia on avattu luvussa 2.1. Toimeenpanovaiheessa suurista muutoksista ovat maakuntauudistus vuonna 2020, joka koskettaa kaikkia Eviran toimialan viranomaisia, ja uuden Ruokaviraston perustaminen vuoden 2019 alusta, johon kootaan MMM:n hallinnonalalla Eviran ja Maaseutuvirasto Mavin toiminnot sekä osa Maanmittauslaitoksen yhteydessä toimivasta tietopalvelukeskus Mitpasta.

Lainsäädäntömuutoksista suurimpia ovat vuoden 2017 huhtikuussa julkaistu EU:n valvonta-asetuksen muutos (EU 2017/625), jonka soveltaminen alkaa pääosin joulukuussa 2019, sekä samassa yhteydessä tehtävät muut EU-säädösten muutokset mm. kasvinterveydessä, eläinten terveydessä sekä vierasainevalvonnassa. EU-säädöksistä osa on jo valmiina toimeenpantaviksi, mutta esimerkiksi eläinten terveyttä koskevat säädökset ovat vielä kesken.

Valvonta-asetuksen muutoksessa huomionarvoista on toisaalta soveltamisalan laajentaminen sekä se, että petosten torjuntaan liittyvä yhteistyö ja toimenpiteet ovat aiempaa vahvemmin esillä. Soveltamisalan osalta muutos vaikuttaa eniten kasvinterveyssektorilla, mutta esimerkiksi eläinten terveyden ja vierasainevalvonnan osalta säädösmuutosten vaikutusta voidaan arvioida vasta kun ao. asetukset valmistuvat. Kaikki elintarvikevalvontaketjun tehtävälueet ovat Suomessa olleet koottuna alusta asti VASUun, joten siltä osin soveltamisalan muutos ei teetä meille lisätyötä.

2.1 Elintarvikeketjun valvonnan toimintaympäristöanalyysi

Osana MMM:n hallinnonalan toimintaympäristöanalyysityötä Evira on tunnistanut kuvassa 2.1. esitetyt muutostekijät, jotka vaikuttavat koko ruokaketjun yritysten ja sitä kautta valvonnan tehtävien muutokseen sekä tehnyt muutostoimiin liittyvän suhdanalyysin epävarmuuden (Y-akseli) ja vaikuttavuuden (X-akseli) suhteen.

Kuva 2.1. Ruokaketjun yritysten toimintaympäristöön vaikuttavat muutostoimien epävarmuuden ja vaikutuksen suuruus (täsmennykset tekstiosassa).

Kuvassa 2.1. olevien muutostekijöiden analysointi ja täsmennykset vaikutuksista suurimmista ja epävarmimmista muutostekijöistä asteikolla keskimääräinen - suuri:

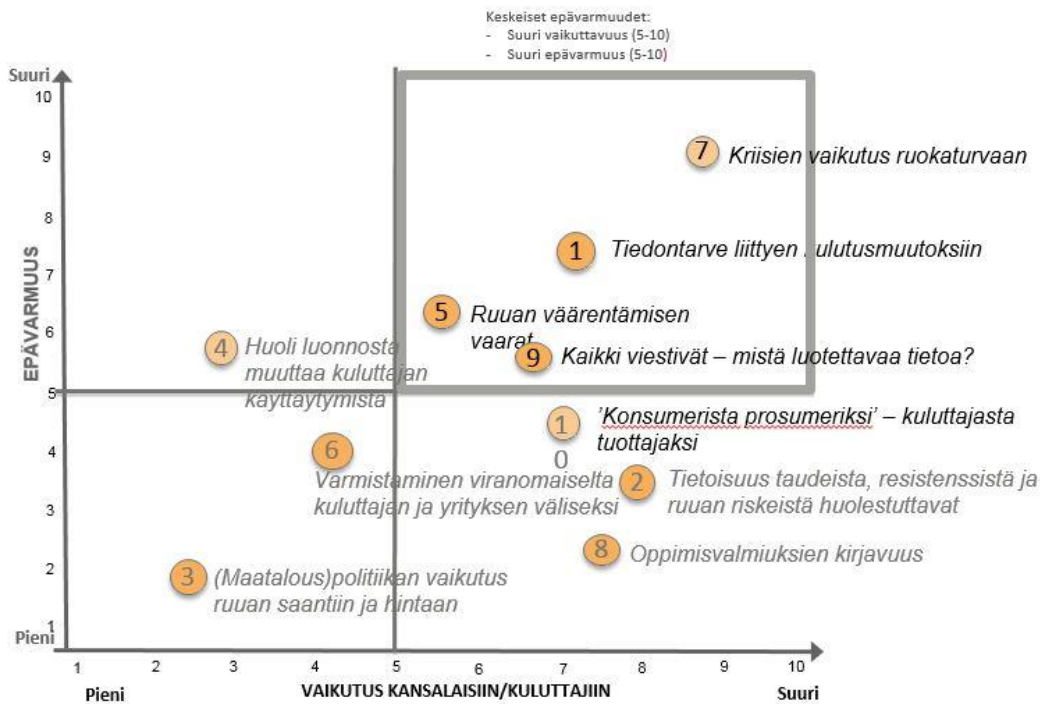
1. **Kuluttajien palvelutarpeiden monipuolistuminen ja nopea muuttuminen luovat uudenlaista bisnestä, mutta voivat heikentää investointeja esim. turvallisuuteen**
  - Muutoksen vaikutus yrityksiin on suurehko ja myös sen epävarmuustekijä on suurehko.
  - Ruokaketjun valvonnan pitää tunnistaa nämä kuluttajien uudet tarpeet ja osata ohjata yrityksiä näiden uusien palveluiden turvallisuusriskeihin liittyvässä ennakointi- ja torjuntatyössä.
2. Kasvin- ja eläinterveystilanteen ja mikrobilääkeresistenssi paheneminen sekä ravitsemuksellisten ja elintarviketurvallisuusriskien lisääntyminen edellyttävät valppautta ja investointeja, jotta toiminta säilyy kannattavana.
3. Maatalous- ja maaseutupolitiikan muutokset vähentävät yritysten käytettävissä olevia resursseja ja voivat vaikuttaa tulevaisuuden ja turvallisuuden kannalta tärkeisiin investointeihin.
4. Investoinnit bio- ja kiertotalouteen luonnonvarojen vähenemisen ja ilmastonmuutoksen vuoksi parantavat resurssien käyttöä ja lisäävät kuluttajan luottamusta.
5. **Petoksellisen ja rikollisen toiminnan lisääntyminen ruokaketjussa heikentävät hyvin toimivien yritysten toimintaedellytyksiä.**
  - Muutoksen vaikutus yrityksiin on keskisuurehko ja myös sen epävarmuustekijä on keskisuuri.
  - Ruokaketjun valvonnan pitää kitkeä petokset ja rikollinen toiminta hyvissä ajoin pois luomasta epätervettä yrityskulttuuria.
6. Julkisen hallinnon resurssien niukkeneminen lisää yritysten vastuuta ja voi nakertaa yritysten tasapuolista kohtelua valvonnassa tai hidastaa asiantuntijatiedon saantia.
  - Vaikka tämä muutostekijä kuuluu vaikutukseltaan yrityksiin pieneen ja epävarmuudelta pienehköön luokkaan, niin on sitä hyvä seurata, ettei sen vaikutus pääse yllättäen kasvamaan ennen kuin on myöhäistä.
7. **Kriisitilanteissa ruoka-alan yritysten vastuullisuus ja toimintakyky ovat elintärkeitä yhteiskunnalle.**
  - Muutoksen vaikutus yrityksiin on keskimääräinen ja sen epävarmuustekijä on suuri.
  - Ruokaketjun valvonnan pitää vaikuttaa yritysten toiminta-arvoihin niin, että vastuullisuus ja toimintakyvyn ylläpito kuuluvat heidän perusarvoihin.
8. Toimintaympäristön nopea muuttuminen (ICT, oppimis-ympäristöt) edellyttää kyvykkyyksien (ammattitaito, infrastruktuuri, toimintatavat) hallintaa ja mm. nuorten mukaan saamista yritystoimintaan.
9. **Nopeat, kaikkien käytössä olevat viestintävälineet muuttavat mm. markkinointia – viesti kulkee nopeasti laajalle, mutta hukkuu ja unohtuu helposti. Kansalaisaktiivisuus haastaa mm. kuluttajan luottamuksen säilyttämisessä.**

- Muutoksen vaikutus yrityksiin on keskimääräinen ja sen epävarmuustekijä on keskimääräinen.
- Ruokaketjun valvonnan pitää ennakoida markkinoinnin muutokset yritysmaailmassa ja osata itsekin markkinoida valvonnan palveluita yrityksille ja kuluttajille uusilla markkinoinnin tavoilla.

10. Teknologisten innovaatioiden ja digitalisaation hyödyntäminen suunnittelussa, tuotannossa, jakelussa, markkinoinnissa jne. edellyttävät yrityksiltä ketteryttä ja rohkeutta.

- Muutoksen vaikutus yrityksiin on keskisuuri ja sen epävarmuustekijä on keskimääräinen.
- Ruokaketjun valvonnan itsekin pitää tunnistaa ja osata hyödyntää uusia innovaatiota sekä digitalisaatiota omassa mm. valvonta- ja viestintätyössä.

Vastaavasti Evira on tunnistanut kuvassa 2.2. esitetyt muutostekijät, jotka vaikuttavat kansalaisyhteiskuntaan / kuluttajiin ja sitä kautta valvonnan tehtävien muutokseen sekä tehnyt muutostoimien liittyvän suhdanalyysin epävarmuuden (Y-akseli) ja vaikuttavuuden (X-akseli) suhteen.

Kuva 2.2. Kansalaisien / kuluttajien toimintaympäristöön vaikuttavat muutostoimien epävarmuuden ja vaikutuksen suuruus (täsmennykset tekstiosassa).

Kuvassa 2.2. olevien muutostekijöiden analysointi ja täsmennykset vaikutuksista suurimmista ja epävarmimmista muutostekijöistä asteikolla keskimääräinen - suuri:

1. Nopeasti liikkuvat trendit, arvot ja muut kaukaakin tulevat vaikuttimet lisäävät kuluttajan tiedontarvetta erilaisista asioista

- Muutoksen vaikutus kuluttajiin on keskisuuri ja sen epävarmuustekijä on suu-rehko.
- Ruokaketjun valvonnan pitää osata tuottaa uutta ja luotettavaa tietoa kuluttajille nopeasti tiedontarpeen täyttämiseksi, etteivät muut alan tahot ota sitä roolia pois valvontaketjulta.

2. Kasvin- ja eläinterveystilanteen ja mikrobilääkeresistenssin pysyvä paheneminen sekä ravitsemuksellisten ja elintarviketurvallisuusriskien lisääntyminen huolestuttavat kansalaisia ja edellyttävät heiltä valppautta, huolellisuutta ja uusia toimintatapoja
3. Maatalous- ja maaseutupolitiikan muutokset voivat vähentää yritysten resursseja, mikä voi vaikuttaa mm. turvallisuuskulttuuriin sekä kotimaisen ruuan saantiin ja hintaan
  - Vaikka tämä muutostekijä kuuluu vaikutukseltaan kuluttajiin pieneen ja se kuuluu epävarmuudelta pienehköön luokkaan, niin on sitä hyvä seurata, ettei sen negatiivinen vaikutus pääse kasvamaan ennen mahdollisten kriisitilanteiden kärjistymistä.
4. Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen väheneminen sekä bio- ja kiertotalous vaikuttavat vastuullisten kuluttajien toimintatapoihin ja kulutustottumuksiin.
5. **Petoksellinen ja rikollinen toiminta ruokaketjussa lisäävät mm. ruuan väärentämistä ja uhkaavat myös elintarviketurvallisuutta.**
  - Muutoksen vaikutus kuluttajiin on keskimääräinen ja sen epävarmuustekijä on keskisuuri.
  - Ruokaketjun valvonnan pitää kitkeä petokset ja rikollinen toiminta hyvissä ajoin pois luomasta epätervettä yrityskulttuuria ja samalla vaalia kuluttajien luottamusta valvonnan asiantuntijuuteen.
6. Julkisen hallinnon resurssien vähetessä paine kuluttajan ja yritysten välisen luottamuksen lujittamiseen kasvaa ja myös kuluttajan vastuu ruuan turvallisuudesta lisääntyy.
7. **Kriisit, sodat, luonnonkatastrofit voivat huonontaa rajusti ruuan riittävyttä tai laatua sekä tautitilannetta.**
  - Muutoksen vaikutus kuluttajiin on suuri ja myös sen epävarmuustekijä on suuri.
  - Ruokaketjun valvonnan pitää vaikuttaa yritysten toiminta-arvoihin niin, että vastuullisuus ja toimintakyvyn ylläpito kuuluvat heidän perusarvoihin myös kriisien sotien ja luonnonkatastrofien aikana. Sekä harjoitella ja viestiä kuluttajille yhdessä koko ruokaketjun kanssa, miten yhdessä varaudutaan näihin mahdollisiin kriiseihin.
8. Kansalaisten valmiuksissa ja välineissä hyödyntää lisääntyvää tietoa ja oppia uutta on suurta hajontaa
9. **Kaikkien mahdollisuus viestiä nopeasti ja tasavertaisena on muuttanut asiantuntijatiedon asemaa. Tietoa on paljon saatavilla, mutta oikean ja väärän erottaminen haastaa.**
  - Muutoksen vaikutus kuluttajiin on keskisuuri ja sen epävarmuustekijä on keskimääräinen.
  - Ruokaketjun valvonnan pitää osata ennakoida viestinnän muutokset uudessa toimintaympäristössä ja hyödyntää uudenlainen viestintäteknologian mahdollisuus olla läsnä nopeasti ja luotettavasti kuluttajien arjessa.
10. Kuluttaja osallistuu ruoan koostamiseen uusien välineiden ja tekniikoiden suomen mahdollisuuksien myötä.

2.2 Maakuntauudistus muuttaa viranomaisketjun toimintaa lähemmäksi kansalaista ja yritystä

Maakuntauudistuksella on kuusi keskeistä uudistustavoitetta.

- 1) Kansalaiset ja yritykset saavat **toimivammat palvelut**.
- 2) Hallinto tekee **sujuvampaa toimintaa** kansalaisille ja yrityksille.
- 3) Hallinto ottaa **uusia toimintatapoja** käyttöön päästäkseen lähemmäksi kansalaista ja yritystä.
- 4) Kansalaiset ja yritykset saavat **suoremmat vaikutusmahdollisuudet** päätöksenteossa.
- 5) Neljän edellisen kohdan toteutuessa **kustannustehokkuus lisääntyy**.
- 6) Viiden edellisen kohdan myötä edistetään **taloudellista kasvua**.

Nämä kuusi yllä olevaa kohtaa voidaan kiteyttää yhdellä lauseella: ”Hallinto on palvelua, jonka tarkoituksena on edistää **ihmisten ja yritysten** toimintaa avoimuuden, asiakaslähtöisyyden ja vuorovaikutuksen kautta. (Maakuntauudistus kalvot 29.9.2016, VM, STM, www.alueuudistus.fi)

Näiden yllä olevien uudistustavoitteiden onnistumiseksi pitää sopia eri viranomaisten työnjako ja kumppanuussuhteet siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla tukevat hyvän työnjaon ja yhteistyön edellytyksiä ja sitä kautta uudistustavoitteiden saavuttamista. Tulevan maakuntahallinnon tehtävänä on hoitaa enemmässä määrin konkreettinen valvontatyö omalla alueella ja Eviran (tulevan Ruokaviraston) roolissa korostuu jatkossa maakuntien ohjaus ja valmennus.

Seuraavissa Eviran ja Mavin toimialaan kuuluvien tehtävien toimeenpanossa maakunnilla tulee olemaan merkittävä rooli.

Maatalous- ja elintarviketuotantoon liittyvät tehtävät:

- Elintarviketurvallisuus ja laatu: elintarvikevalvonta, rehuvalvonta, luomuvalvonta;
- Eläinten terveys ja hyvinvointi: eläintautien vastustaminen, eläinsuojeluvalvonta, talteenotetut eläimet, eläinten rekisteröinnin ja merkitsemisen valvonta, eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden siirtojen valvonta, maahantuonnin ja maastaviennin valvonta, eläinten lääkitsemisen valvonta, eläinlääkäripalvelut, sivutuotevalvonta, eläinjalostus, eläinlääkäriammattin harjoittamisen valvonta (Eviran ohella valvoo eläinlääkäreiden ammattitoimintaa, vain Eviralla oikeus käyttää hallinnollisia pakkokeinoja); sekä
- Kasvintuotanto, maatalouden alkutuotanto: kasvinterveyden ja taimiaineistojen valvonta, kasvinsuojeluaineiden valvonta, siemenkaupan markkinavalvonta, hukkakaura-valvonta, lannoitevalvonta, täydentäviin ehtoihin liittyvä elintarvikehygienian valvonta kasvintuotantotiloilla.

Maaseudun kehittämiseen ja maataloustukihallintoon liittyvät tehtävät:

- Viljelijätukihallinto (tukien myöntäminen ja tukioikeuksiin liittyvät tehtävät, valvonta, takaisinperinnät; tehtäviä nykyisin ELYillä, AVI:illa ja kunnilla)
- Hanke- ja yritystuet (tukien myöntäminen ja maksaminen, valvonta sekä takaisinperinnät)
- Poro- ja luontaiselinkeinot (tukien myöntäminen, maksaminen ja valvonta sekä takaisinperinnät)
- Rakennetuet (tukien myöntäminen, maksaminen ja valvonta sekä takaisinperinnät)
- Maatalouden markkinajärjestelyt (valvontaa ja hallintopäätöksiä)
- Luopumistukijärjestelmät
- Poronhoito (valvonta, paliskuntien toimialueiden rajojen vahvistaminen, porovahinkojen arvioimislautakunnan puheenjohtajan määrääminen ja jäsenten palkkioperusteiden vahvistaminen, eräät päätökset)
- Riistavahinkojen korvaaminen

- Peruskuivatustoiminnan tuki (peruskuivatushankkeiden laadun varmistaminen ja tukimenettelyt)

3 STRATEGISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

3.1 Elintarvikeketjun valvonnan strategiset päämäärät

Elintarvikevalvontaketjun strategiset päämäärät vuosille 2014 - 2020 ovat:

- Elintarvikeeturvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.
- Eläinten hyvinvointi paranee.
- Korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.
- Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.
- Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.
- Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

3.2 Elintarvikeketjun valvonnan viranomaisten strategiset tavoitteet

Evira

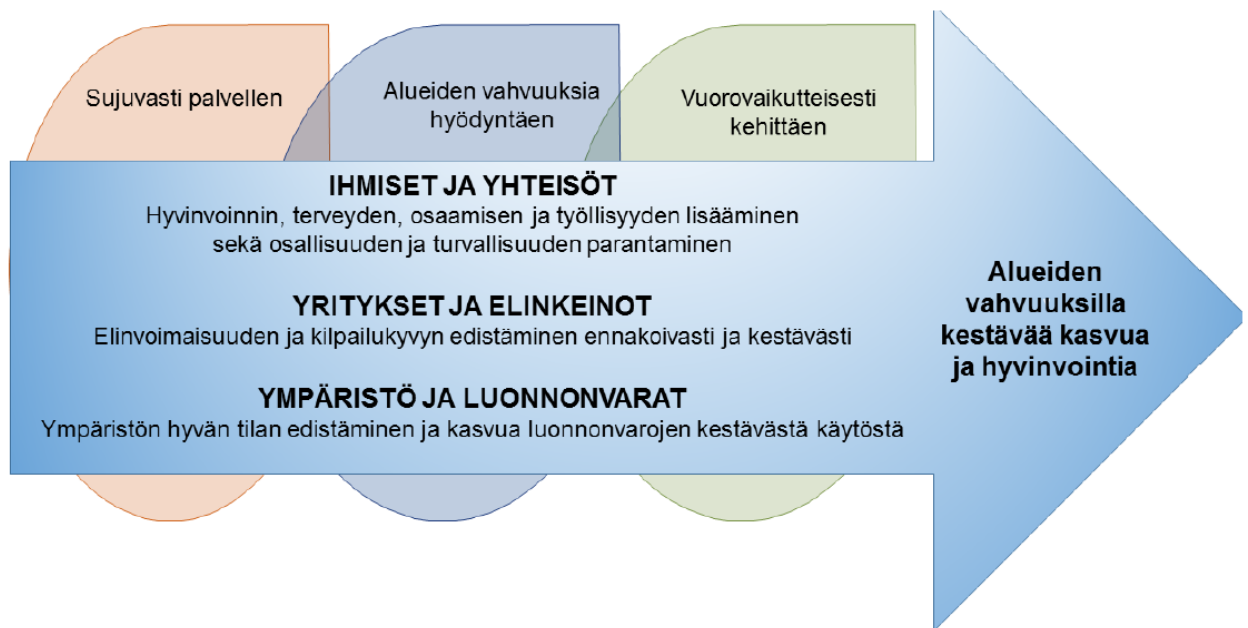
Eviran strategian kriittiset menestystekijät:

- 1) Kuluttaja luottaa suomalaiseen elintarvikeketjuun ja Eviran viesti kuluttajille tunnistetaan.
- 2) Evira on ennakoiva ja luotettava uuden tiedon tuottaja ja hyvä yhteistyökumppani kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
- 3) Riskien ennakointi ja analysointi on tehokasta koko elintarvikeketjussa.
- 4) Kansalaiset ja elintarvikeketjun toimijat ottavat vastuunsa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta.
- 5) Elintarvikeketjun viranomaisten toiminta rakentuu avoimelle vuoropuhelulle ja tuottaa lisäarvoa kuluttajille ja ketjun toimijoille.
- 6) Viranomaisvalvonta toimii tehokkaasti ja riskiperusteisesti.
- 7) Kriisivalmius on korkealla tasolla.
- 8) Ravitsemuskysymyksiä käsitellään osana elintarvikeeturvallisuutta.
- 9) Eviralaisten asiantuntijuus, innostus ja aikaansaavuus ovat korkealla tasolla.

Aluehallinto

Valtion aluehallinnon yhteisenä tavoitteena on luoda edellytyksiä alueiden vahvuuksiin perustuvalla kestäväällä kasvulla ja hyvinvoinnilla. Tavoitteen saavuttamiseksi aluehallinto keskittyy ihmisiin ja yhteisöihin, yrityksiin ja elinkeinoihin, ympäristöön ja luonnonvaroihin. Toimintatapamuutoksina korostuvat alueiden vahvuuksien hyödyntäminen, sujuvat palvelut ja vuorovaikutteinen kehittäminen.

Aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisessä strategia-asiakirjassa on määritelty seuraavat aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategiset painopisteet ja yhteiset toimintatavat.

Kuva 3.2. Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategiset tavoitteet.

Maakuntaudistuksen myötä pääosa aluehallinnon tehtävistä siirtyy maakuntiin. Osa tehtävistä siirtyy myös perustettavaan Ruokavirastoon.

Kunnat

Kunnilla on omia strategioita, joihin sisältyy myös ympäristöterveydenhuoltoon liittyviä tavoitteita ja mittareita. Kuntien strategiat löytyvät ao. kunnan internetsivulta.

Maakuntaudistuksen myötä kunnallisten valvontayksiköiden suorittama valvonta siirtyy maakuntiin.

Puolustusvoimat

Puolustusvoimissa viranomaisvalvontaa toteutetaan kohde- ja kohdetyyppikohtaiseen riskinarvioon perustuvan valvontasuunnitelman mukaisesti tavoitteena osaltaan varmistaa yksilön ja joukon palvelusturvallisuus ja suorituskyky. Valvonnan resursseja käytetään tehokkaasti ja valvonta on yhdenmukaista, tasapuolista, rakentavaa ja vaikuttavaa. Kaikissa olosuhteissa elintarviketurvallisuus perustuu vahvasti myös Puolustusvoimien elintarvikeketjussa toimivien henkilöiden osaamiselle ja motivaatiolle, joita kannustavalla ohjauksella ja koulutuksella jatkuvasti tuetaan. Valvontahenkilöstön asiantuntijuus, motivaatio ja jaksaminen ovat korkealla tasolla.

Tulli

Tulli on monialainen palvelu- ja lainvalvontaorganisaatio, joka varmistaa kansainvälisen tavarakaupan sujuvuuden ja oikeellisuuden sekä on sisäisen turvallisuuden viranomainen. Tullin tehtävänä on huolehtia muun muassa maahan tuotavien ja maasta vietävien tavaroiden tullivalvonnasta sekä huolehtia tehtävissään tarvitsemistaan laboratoriotutkimuksista. Tulli suojaa kansalaisia ja ympäristöä estämällä terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuvia uhkia tavaraliikenteessä.

Tullin tavoitteet elintarviketurvallisuuden, kasvintuotannon edellytysten ja eläinten terveyden sekä hyvinvoinnin osalta liittyvät pääosin Tullin elintarvikevalvontasuunnitelman täytäntöönpanoon. Elintarvikevalvonta on ennakoivaa, kattavaa, riskiperusteista ja tehokasta tähdäten siihen, ettei Suomen markkinoille pääse vaarallisia ja määräysten vastaisia elintarvikkeita ja elintarvikekontaktimateriaaleja. Tullilaboratorio on akkreditoitu elintarviketutkimuslaboratorio, joka

vastaa valvonnan tarvitsemasta laboratorioanalytiikasta ja sen kehittamisestä. Tullilaboratorio toimii kansallisena vertailulaboratoriona kahdeksalla tutkimusalueella.

Valvira

Valvira valvoo sosiaali- ja terveydenhuollon, alkoholihallinnon sekä ympäristöterveydenhuollon toiminnan asianmukaisuutta. Valvira myöntää sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan lupia ja ohjaa aluehallintovirastoja omalla hallinnonalallaan tavoitteenaan yhdenmukaiset lupa-, ohjaus- ja valvontakäytännöt koko maassa. Valviran strategia nojaa kolmeen keskeiseen linjaukseen:

- Valvira toimii ennakoivasti ja reagoi nopeasti toimintaympäristön muutoksiin
- Toiminta on uudistunut digitalisaatiota hyödyntämällä ja menetelmiä kehittämällä
- Ennakoiva valvonta ja ohjaus ovat vahvistuneet

Strategisten linjausten läpikantavana teemana on palveluiden asiakaslähtöisyyden vahvistaminen. Valvira toimii ennakoivasti ja reagoi nopeasti toimintaympäristön muutoksiin -linjaus tarkoittaa mm. sitä, että riskienhallinta on osa strategista suunnittelua ja operatiivista päivittäisjohtamista, Valviran johtaminen ja henkilöstön osaaminen vastaavat muuttuvia tarpeita, ja toiminnan avoimuutta lisätään järjestelmällisesti. Myös kansainvälisen toiminnan ja EU-vaikuttavuuden merkitys korostuu. Osaamista ja toimintaa kehitetään kansainvälisiä parhaita käytäntöjä hyödyntäen.

Toiminta on uudistunut digitalisaatiota hyödyntämällä ja menetelmiä kehittämällä -linjaus kiinnittää huomion prosesseihin: lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyprosesseja uudistetaan ja automatisoidaan, ja kaikkia Valviran prosesseja ja menetelmiä kehitetään systemaattisesti. Ennakoiva valvonta ja ohjaus ovat vahvistuneet -linjaus korostaa valvonnan uusia menetelmiä: toiminnanharjoittajien omavalvonnan tulee olla toimivaa ja ensisijaista, ohjausta ja valvontaa priorisoidaan riskinarvioinnin ja indikaattoripohjaisen valvonnan avulla, ja valvonta- ja lupakäytännöt ovat valtakunnallisesti yhdenmukaisia. Vuorovaikutus sidosryhmien ja asiakkaiden kanssa on tiivistä ja toimivaa.

Toiminnanharjoittajia kannustetaan kehittämään omavalvontaa vaikuttavaksi valvontamuodoksi, koska elintarvikkeiden turvallisuus perustuu toimijoiden osaamiseen ja vastuuseen tuotteiden vaatimuksenmukaisuudesta. Valvonta kohdistetaan riskiperusteisesti. Alkoholijuomien tuotanto- ja varastopaikkojen sekä alkoholijuomien tuotevalvonnalla varmistetaan, että tuotteet ovat laadukkaita ja turvallisia.

Tukes

Tukesin tehtävänä on valvoa ja edistää tuotteisiin, palveluihin ja tuotantojärjestelmiin liittyvää teknistä turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta, kuluttajaturvallisuutta, kemikaaliturvallisuutta sekä kasvinsuojeluaineiden turvallisuutta ja laatua.

Tukesin strategian mukaisesti kasvinsuojeluaineiden valvonnan päämäärä on turvallinen, luotettava ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Tavoitteena on, että markkinoilla on vain turvallisia kasvinsuojeluaineita ja niitä on riittävästi eri käyttökohteisiin. Päämäärä saavutetaan ennaltaehkäisevällä toiminnalla, joka pohjautuu avoimuuteen ja näkyvyyteen. Tavoitteena on, että kasvinsuojeluaineiden valvontaa tehdään koordinoitusti ja niin, että kaikkien eri valvontojen tulokset ovat eri valvontaviranomaisten hyödynnettävissä.

3.3 Toimenpiteet strategisten tavoitteiden ja kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi vuosina 2014 - 2020

Eviran toteuttamat vuosittaiset toimenpiteet elintarvikeketjun kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi on kuvattu taulukossa 3.3.

Näiden kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi Evira tekee valvontatyön yhteistyössä koko valvontaketjun viranomaisten, sidosryhmien ja asiakkaan kanssa.

Taulukko 3.3. *Eviran toteuttamat toimenpiteet elintarvikeketjun kriittisten menestystekijöiden saavuttamiseksi 2014 - 2020.*

Kriittinen menestystekijä	Eviran monivuotiset toimenpiteet
1. Kuluttaja luottaa suomalaiseseen elintarvikeketjuun ja Eviran viesti kuluttajille tunnustetaan.	<ul style="list-style-type: none"> Evira lisää viranomaistoiminnan avoimuutta ja tutkimuksen näkyvyyttä.
2. Evira on ennakoiva ja luotettava uuden tiedon tuottaja ja hyvä yhteistyökumppani kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.	<ul style="list-style-type: none"> Evira toimii aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa. Evira toteuttaa tieteellistä tutkimusohjelmaa, jossa määritellään tavoitteet kansainvälisille tutkimushankkeille ja kansallisille tarpeille. Evira kokoaa ja analysoi järjestelmällisesti valvonnasta ja laboratoriotoinnasta kertyvää tietoa. Evira panostaa epidemiologisen asiantuntemuksen käyttöön. Evira varmistaa tutkimusmenetelmien luotettavuuden ja vertailulaboratoriotoinninnan toimivuuden ja edistää analytiikka- ja diagnostiikkapalvelujen saatavuutta.
3. Riskien ennakointi ja analysointi on tehokasta koko elintarvikeketjussa.	<ul style="list-style-type: none"> Evira seuraa elintarviketurvallisuuksilannetta kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi siihen liittyviä riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Evira seuraa eläinten tautitilannetta ja mikrobilääkeresistenssiominaisuuksia kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi eläinten terveyteen liittyviä riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Evira seuraa kasvintuhoajatilannetta ja tuotantopanoksiin liittyviä riskejä kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.
4. Kansalaiset ja elintarvikeketjun toimijat ottavat vastuunsa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta.	<ul style="list-style-type: none"> Evira kannustaa toimijoita laatimaan laatu- ja vastuullisuusjärjestelmiä sekä hyvän käytännön ohjeita. Evira ohjaa ymmärrettävästi ja nopeasti lainsäädännön toimeenpanoa. Evira ehkäisee elintarvikeketjun rikollisuutta yhdessä muiden viranomaisten kanssa.
5. Elintarvikeketjun viranomaisten toiminta rakentuu avoimelle vuoropuhelulle ja tuottaa lisäarvoa kuluttajille ja ketjun toimijoille.	<ul style="list-style-type: none"> Evira laatii asiakkuusstrategian ja toimii sen mukaisesti. Viranomaiset kehittävät ja hyödyntävät tehokkaasti rekistereitä ja tietojärjestelmiä ja sähköistä asiointia.
6. Viranomaisvalvonta toimii tehokkaasti ja riskiperusteisesti.	<ul style="list-style-type: none"> Evira seuraa ja parantaa toiminnan kustannustehokkuutta. Evira kehittää valvonta- ja seurantaohjelmia vaarat ja epidemiologiset vaatimukset huomioiden ja varmistaa niiden toimeenpanon. Viranomaiset arvioivat ja kehittävät valvonnan tehokkuutta (ml. kustannustehokkuus) ja vaikuttavuutta
7. Kriisivalmius on korkealla tasolla.	<ul style="list-style-type: none"> Evira varmistaa, että valmiussuunnitelmat ovat kattavia ja päivittää ne säännöllisesti.
8. Ravitsemuskysymyksiä käsitellään osana elintarviketurvallisuutta.	<ul style="list-style-type: none"> Viranomaiset ottavat ravitsemusnäkökulman huomioon valvonta- ja riskinarviointisuunnitelmia laadittaessa.
9. Eviralaisten asiantuntijuus, innostus ja aikaansaavuus ovat korkealla tasolla.	<ul style="list-style-type: none"> Evira lisää systemaattisesti henkilöstönsä asiantuntijuutta. Evira laatii henkilöstöstrategian ja toimii sen mukaisesti.

Muilta viranomaisilta edellytettävät toimenpiteet strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi löytyvät liitteistä 1-3. Vuosittaisten toimenpiteiden tarkempi kuvaus valmistuu tarkastusvuotta edeltävän syyskuun loppuun mennessä. Kuvaukset löytyvät Eviranetistä.

4 ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ

4.1 Elintarvikeketjun valvonnan suunnittelu

4.1.1 Yleiset periaatteet

Valtion monivuotisen toiminta- ja taloussuunnittelun lähtökohtana on varmistaa hallituksen valtion taloutta ja toimintapolitiikkaa koskevien linjauksien huomioon ottaminen kunkin ministeriön toimialalla. Toiminta- ja taloussuunnittelussa huomioidaan asetettujen tavoitteiden lisäksi toteutum tiedot ja niistä tehdyt analyysit sekä määräajoin tehdyt arvioinnit toteutuneesta kehityksestä.

Ministeriöt ja keskusvirastot suunnittelevat ja arvioivat toimialansa toiminnan vaikuttavuutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Toiminnan ja talouden suunnittelu tarjoaa pohjan valtiontalouden kehysten ja valtion vuotuisen talousarvion laadinnalle.

Elintarvikeketjun valvontaa suunniteltaessa otetaan huomioon toimialan strategiat, valtion talousarvio sekä MMM:n ja Eviran välinen tulossopimus⁴. Eviran ja ministeriön välinen tulossopimus laaditaan vuosittain ja sen toteutumisesta ja toiminnan vaikuttavuudesta raportoidaan säännöllisesti.

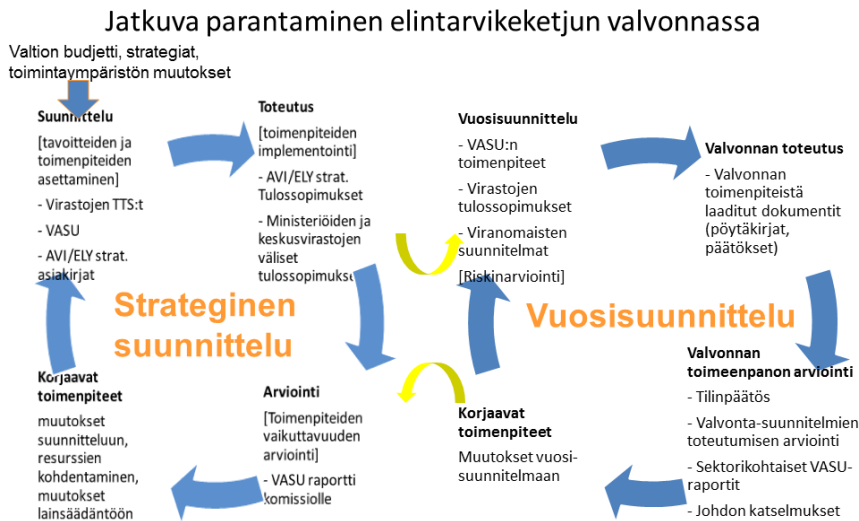
Evira laatii muita viranomaisia kuullen koko elintarvikevalvontaketjua koskevan valvonta-asetuksen mukaisen monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU). VASU:ssa määritellään elintarviketurvallisuutta, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kasvintuotannon edellytyksiä ja kasvinterveyttä koskevat strategiset tavoitteet sekä keskeiset toimenpiteet, joilla tavoitteet saavutetaan. Strategiset tavoitteet perustuvat MMM:n ja Eviran strategioihin sekä toimialakohtaisiin kansallisiin strategioihin.

Valvonnan toimivuus ja laatu varmistetaan Evirassa yhteistyössä muiden elintarvikeketjun viranomaisten monivuotisen auditointisuunnitelman mukaisesti toteutetuilla ketjuauditoinneilla. Lisäksi valvonnan laatua varmistetaan toiminta- ja laatu järjestelmillä sekä niiden mukaisilla ohjaus- ja arviointikäynteillä.

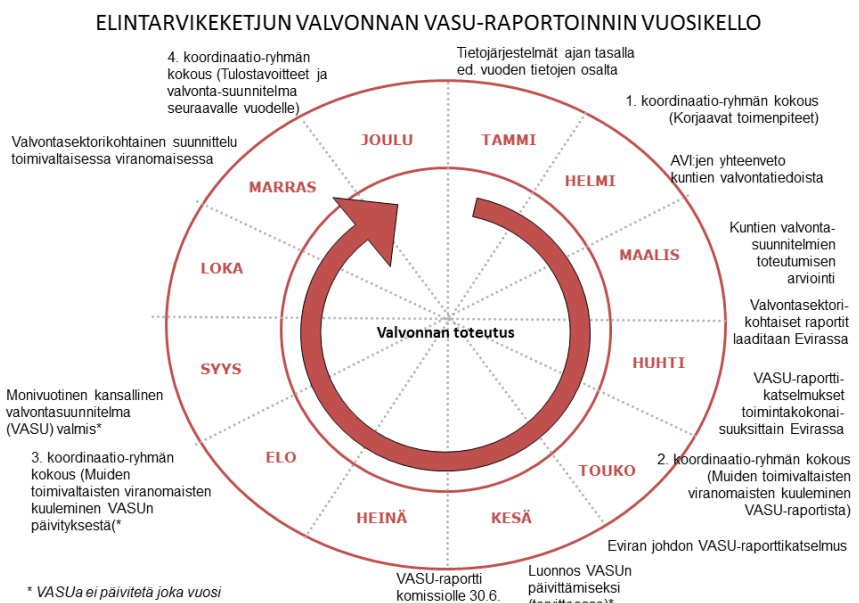
Valvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan komissiolle vuosittain kesäkuun loppuun mennessä (luku 8.3.3).

---

⁴ http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminnan_suunnittelu_ ja_seuranta/tulosohjaus/

Kaavio 4.1.1a. Jatkuvan parantamisen malli elintarvikeketjun valvonnassa.

Kaavio 4.1.1b. Elintarvikeketjun VASU-raportoinnin vuosikello.

4.1.2 Aluehallintoviranomaisten ohjaus

Aluehallintovirastojen tulohjauksessa ovat käytössä aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteinen strategia-asiakirja 2016 - 2019 ”Alueiden vahvuuksilla kestävä kasvua ja hyvinvointia” (<http://vm.fi/dms-portlet/document/398217>) sekä kunkin aluehallintoviraston tulos sopimus. Tulos sopimus laaditaan hallituskaudeksi ja tarkistetaan vuosittain. Tulos sopimus on valmisteltu yhteistyössä ohjaavien tahojen ja aluehallintovirastojen kesken.

Työ- ja elinkeinonministeriön, joka vastaa ELY-keskusten strategisesta tulosohjauksesta ja ELY-keskusten välisissä strategisissa tulossopimuksissa. Eviran ohjaamia tehtäviä seurataan yhdellä mittarilla: vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus%.

4.1.3 Kunnallisten viranomaisten ohjaus

Elintarvikevalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalveluiden järjestäminen hoidetaan kunnissa osana ympäristöterveydenhuoltoa. Kunnat ovat muodostaneet yksinään, kuntayhtymän tai muunlaisin sopimusjärjestelyin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita. Valvontayksiköitä on yhteensä 62 kpl (2017). Kunnan järjestämään ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat elintarvike-, terveydensuojelu ja tupakkavalvonta, kuluttajaturvallisuusvalvonta sekä eläinlääkintähuollon järjestäminen.

Koko ympäristöterveydenhuollon valvonnasta vastaa sama lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, esimerkiksi kuntayhtymähallitus. Lautakunta voi olla esimerkiksi sosiaali- ja terveyslautakunta, ympäristölautakunta, tekninen lautakunta tai perusturvalautakunta.

Kasvintuotannon valvonnassa hukkakauran osalta kunnan maaseutuviranomaiset ja niistä muodostuneet yhteistoimialueet hoitavat hukkakaurarekisteriä, tekevät tai teettävät torjuntasuunnitelmia tiloille ja tekevät hukkakaurantorjuntaan liittyviä päätöksiä. Evira ohjaa, kouluttaa ja tekee auditointikäyntejä kunnan maaseutuviranomaisille.

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontaohjelma

Evira, Valvira ja Tukes laativat ympäristöterveydenhuollon yhteisten valtakunnallisen valvontaohjelman⁵, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen eri keskusvirastoista paikallis- ja aluehallintoviranomaisille annettavaa ohjausta. Valvontaohjelmien sisällöstä on säädetty valtioneuvoston asetuksella ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista. Valvontaohjelma on poikkeuksellisesti viisivuotinen (yleensä nelivuotinen) ja sitä päivitetään yleensä vuosittain.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman sisältämät ympäristöterveydenhuollon lakien edellyttämät toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat ovat:

- elintarvikevalvontaohjelma (elintarvikevalvontaohjelma sisältyy VASUn osaan I (toimenpiteet) ja osaan II elintarvikevalvonnan kuvaukset, yhteisessä valvontaohjelmassa on linkki VASUun);
- tupakkalain valvontaohjelma;
- terveydensuojelun valvontaohjelma;
- kuluttajaturvallisuusvalvonnan valvontaohjelma; ja
- ohjelma eläinlääkintähuollosta (EHO, sisältyy VASUn osaan I).

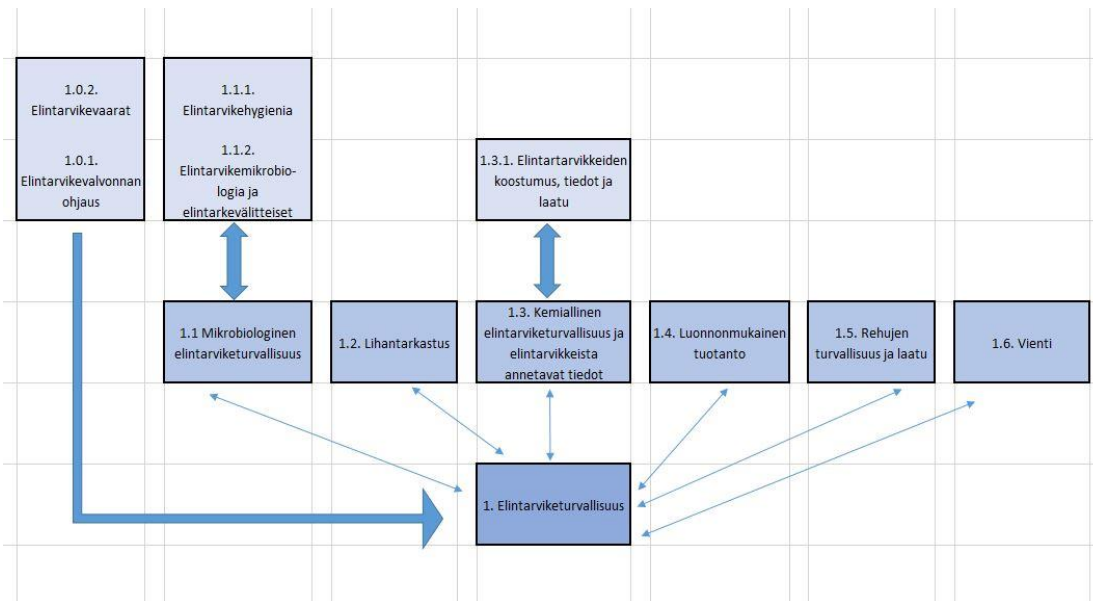
Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valvontaohjelmassa sovitaan yhteisissä painopisteistä suunnittelukaudelle. Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaiset laativat valvontaohjelman pohjalta yhden koko ympäristöterveydenhuollon kattavan valvontasuunnitelman.

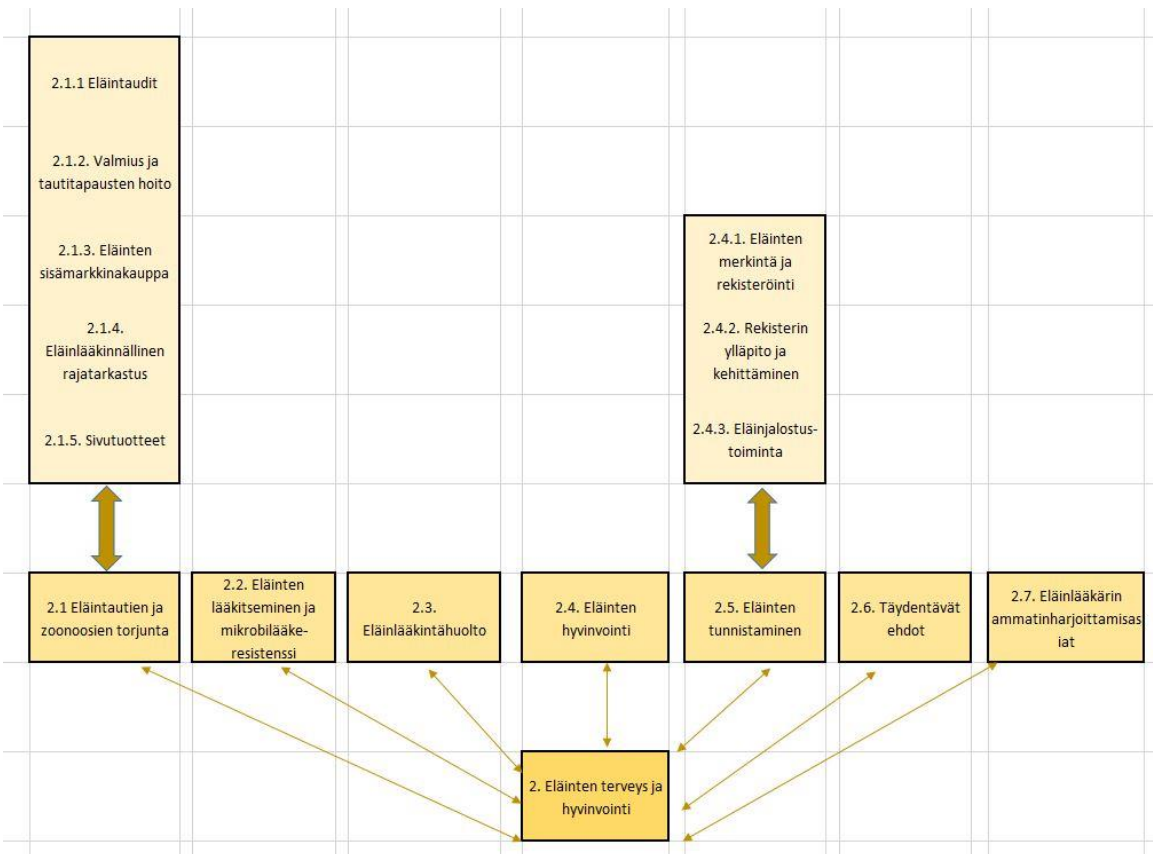
⁵ http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/valvontaohjelmat/ymparistoterveydenhuolto

4.2 Elintarvikevalvontaketjun ydinprosessit ja niiden alaprosessit

4.2.1 Elintarviketurvallisuuden vaikuttavuusprosessit

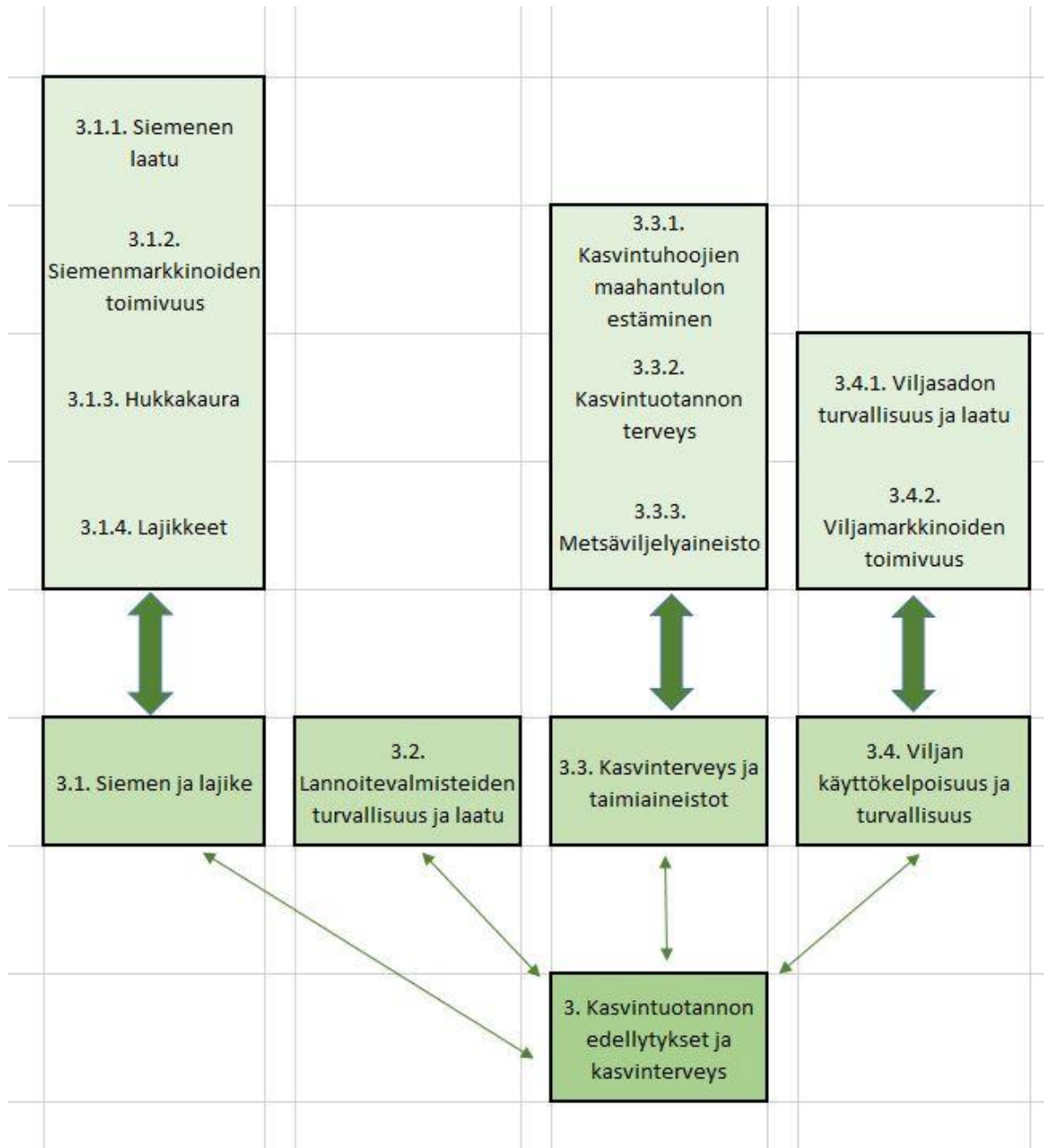

4.2.2 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin vaikuttavuusprosessit

4.2.3 Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden vaikuttavuusprosessit

Prosessityö on edelleen käynnissä, joten prosesseihin saattaa vielä tulla muutoksia.

4.3 Valvontajärjestelmän tehokkuuden ja vaikuttavuuden varmistaminen

4.3.1 Johtaminen

Elintarvikeketjun valvonnan tavoitteiden ja vaatimusten saavuttaminen sekä valvonnan vaikuttavuus osoitetaan ketjuauditoinneilla sekä VASU-raportoinnilla. VASU-raporttia varten Evira kokoaa tietoja eri toimintasektoreilta, viranomaisilta ja asiakkailta sekä analysoi ja arvioi tiedot. Tämän pohjalta tehdään johtopäätökset toiminnan onnistumisesta ja tarvittavista korjaustoimenpiteistä. Kunkin viranomaisen toiminnan ja toimintajärjestelmän vaikuttavuus ja tehokkuus varmistetaan lisäksi sisäisillä auditoinneilla (8.5.2) ja korjaavien toimenpiteiden seurannalla (8.4).

Seurantajärjestelmä sekä menettelyt korjaavien toimenpiteiden suorittamiseksi on Eviran osalta kuvattu toimintakäsikirjassa ja ohjeissa. Muiden viranomaisten osalta menettelyt on kuvattu niiden omissa laatujärjestelmissä ja asiaa koskevaa ohjeistusta kehitetään edelleen suunnittelu-kauden loppupuolella. Valvonnan tehokkuutta seurataan tulossopimuksen mittareilla ja yksityiskohtaisemmin sektorikohtaisten valvontasuunnitelmien arviointiraporteissa.

Valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmä käsittelee vuosittain raportoinnin tulokset eri viranomaisille yhteisten kehittämiskohteiden tunnistamiseksi ja tekee korjaaviin toimenpiteisiin liittyviä kehittämissuhteita.

Valvonnan vaikuttavuutta ja toimivaltaisten viranomaisten toimintaa kokonaisuutena arvioidaan myös ministeriöiden pääsääntöisesti viiden vuoden välein toteuttamissa viraston toiminnan arvioinneissa. Elintarvikeeturvallisuusviraston toiminnan arviointi (MMM 3/2011) ja sektoritutkimuslaitosten yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi ovat valmistuneet vuonna 2011.

Euroopan komission pääosasto SANTE suorittaa jäsenvaltioissa elintarvikeketjun valvontaa koskevia yleistarkastuksia ja erityistarkastuksia. Tarkastusten tarkoituksena on arvioida, vastaako valvonta yhteisöläinsäädännön vaatimuksia ja toteutetaanko se elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

SANTE suoritti Suomessa yleistarkastuksen viimeksi vuonna 2009 sekä sen seurantatarkastuksen vuonna 2012. Komission yleistarkastuksessa esiin tulleet huomiot ja suositukset ja niiden johdosta tehtävät kehittämis- ja muut toimenpiteet otetaan huomioon elintarvikeketjun valvonnan sektorikohtaisissa suunnitelmissa ja huolehditaan niiden toteuttamisesta FVO:n kanssa sovitussa aikataulussa.

Valvonnan vaikuttavuuden parantamiseen tähtää myös EU:n jäsenmaiden yhteinen Benchmarking-työ.

4.2.2 Indikaattorit ja mittarit

Valtion tilinpäätöksen elintarvikeketjun valvonnan vaikuttavuusindikaattorit

Koko toimialan vaikuttavuutta seurataan valtion talousarvioon sisältyvien vaikuttavuusmittareiden avulla virastojen tilinpäätösten yhteydessä. Valtioneuvosto raportoi tuloksellisuuden kehityksestä eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomuksessa. Elintarvikevalvontaketjun vaikuttavuuden mittarit on kuvattu taulukossa 4.2.2.

Taulukko 4.2.2a. Elintarvikeketjun valvonnan tavoitteiden kehitystä kuvaavat avainmittarit ja tunnusluvut.

Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu				2015	2016	2016
	2012	2013	2014	arvio	tavoite	toteuma
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja (kpl)	2	2	0	0	0	1
Vaarallisia kasvintuhoojia (uusia pysyvästi) (kpl)	1	0	1	0	0	0
Eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen osuus kotieläintiloista (%)	41	43	45	45	kasvaa	
Raportoidut elintarvikeväitteiset ruokamyrkytysepidemiat (kpl)	43	43	36	45 (toteuma 40)	alle 45	arvio 50
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	1 166	573	702	1 100 (toteuma 667)	alle 1 000	arvio 1200
Salmonellan esiintyvyys (%)						
— elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
— elintarviketuotantoeläinten rehuissa	0	alle 0,5	0	0	0	0
OIVA-huoneistotarkastuksissa parhaimpien tason saavuttaneet kohteet (%)	-	82,4	85	86	yli 85	86
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus (%)						
— maatalouden tuotantopanokset (siemenet, lannoitevalmisteet, kasvinsuojeluaineet ja rehut)	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95	yli 95
— luonnonmukainen elintarvikeketju	yli 95	yli 95	97	yli 95	yli 95	yli 98
— otantaan perustuva eläinsuojeluvalvonta	75	70	77	yli 85	yli 85	arvio 80

Eviran määrittelemät elintarvikeketjun vaikuttavuuden indikaattorit

Taulukko 4.2.2b Eviran määrittelemät elintarvikeketjun vaikuttavuuden indikaattorit.

Päämäärä	Indikaattori
Elintarvikeeturvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.	<ul style="list-style-type: none"> • Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä • Oiva-valvontatulosten kehitys • Helposti leviävien ja vaarallisten eläintautitapausten määrä • Terveydenhuolto-ohjelmien kattavuus (Naseva ja Sikava – kattavuus %) • Uusien vaarallisten kasvintuhoojien määrä pysyvästi
Eläinten hyvinvointi paranee.	<ul style="list-style-type: none"> • Eläinten hyvinvoinnin valvontakohteet täyttävät vaatimukset (%) • Mikrobilääkkeiden käyttö
Korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.	<ul style="list-style-type: none"> • Maatalouden tuotantopanosten valvontakohteet täyttävät vaatimukset (%) • Kasvinsuojelaineiden kauppa • Markkinoilla olevien elintarvikkeiden kotimaisuusaste
Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.	<ul style="list-style-type: none"> • Onnistuminen uusien vaarojen hallinnassa (ennakointi, nopea reagointi) => laadullinen arviointi • Kotimaisten elintarvikkeiden ja rehun hometoksiinipitoisuus
Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.	<ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikkeiden hyväksytyjen kansallisten laatujärjestelmien lukumäärä Suomessa • Hyvän käytännön oppaiden kattavuus
Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.	<ul style="list-style-type: none"> • Pakkausmerkintätarkastusten osuus (%), joissa ei ole todettu merkittäviä puutteita • Raskasmetallien ja kasvinsuojeluaineiden saanti (ihmiset)

Prosessien tunnusluvut

Prosessien tunnusluvut määritellään prosessien kuvaamisen yhteydessä.

Viranomaisten omat mittarit

AVI:jen tulossopimuksen mittarit

- Eläintautitilanne: vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja alueella vuoden aikana
- Eläinten hyvinvointi paranee: vakavien eläinsuojelutapausten (eläinsuojelulain 44§) osuus kaikista eläinsuojelutarkastuksista (otanta ja epäily), määrän kehittyminen
- Oiva-arviointitulosten jakauma AVIn alueella, kpl ja %. (Oiva arvosanat: A =oivallinen, B = hyvä, C=korjattavaa, D= huono.)

ELY-keskusten strategisen tulossopimuksen mittarit

ELY-keskusten strategisen tulossopimuksen mittari on säädöksiä noudattaneiden toimijoiden osuus tarkastetuista toimijoista. Toiminnallisen tulossopimuksen mittari on valvontasuunnitelmien toteutusprosentti.

4.3.3 Ketjuauditoinnit

Valvonta-asetuksen perusteella Suomen tulee auditoida elintarvikevalvontaketjun tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Ns. ketjuauditoinneissa auditoidaan aina sektorikohtaisia kokonaisuuksia kerrallaan, auditointien määrä ei kuitenkaan erityisesti kasva edellisiin vuosiin verrattuna.

Auditoinnit toteutetaan koulutettujen auditoijien avulla. Auditoijat tulevat elintarvikevalvontaketjun eri viranomaistahoista. Auditointien suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa Evira.

4.3.4 Osaamisen johtaminen

Koko elintarvikevalvontaketjun yhteinen osaamisen johtaminen pohjautuu valvonta-asetuksen tavoitteisiin pätevistä henkilöstöstä, joka saa tehtäviinsä säännöllistä lisäkoulutusta ja pysyy näin tehtäviensä tasalla. Suomessa nämä tavoitteet ovat yhtenevät virkamiesten yleisten pätevyysvaatimusten ja julkisten organisaatioiden henkilöstölinjausten kanssa.

Koulutusjärjestelyt, tavoitteet ja säännöllisyys

Evira on elintarvikevalvontaketjun keskeisin kouluttajataho. Se järjestää 80 - 100 koulutustilaisuutta vuosittain, ja koulutuksiin osallistuu 1500 - 2000 osallistujaa, mikä on noin puolet kaikista viranomaisista. Koulutukset suunnitellaan vuodeksi kerrallaan, ja kootaan vuosittain julkaistavaksi koulutuskalenteri. Eviran tavoitteena on lisätä koulutusten suunnitelmallisuutta ja asiakaslähtöisyyttä, keinoina ovat mm. monivuotiset koulutussuunnitelmat sekä videoyhteyksin toteutetut ja/tai videotallennetut koulutustilaisuudet.

Muut keskusvirastot (Tulli, Valvira, Tukes, Puolustusvoimat) järjestävät koulutusta omalle henkilöstölleen ja keskusvirastot järjestävät myös yhteistä koulutusta, mm. ympäristöterveydenhuollon osalta. Aluehallintovirastojen koulutus alueensa paikallisviranomaisille on merkittävä osa elintarviketurvallisuuden koulutusta.

Koko ketjun viranomaiset osallistuvat aktiivisesti myös EU:n järjestämään koulutukseen Better Training For Safer Food- koulutusohjelmissa. Suomen osallistujamäärät ovat viime vuosina olleet nousussa. Periaatteena on että koulutuksiin osallistujat toimivat kouluttajina kansallisissa koulutuksissa.

Koulutustarpeiden määrittely

Koko elintarvikevalvontaketjussa koulutusten määrä on suhteellisen vakio, sekä osallistujien että kouluttajatahojen resurssit huomioiden koulutus on määrältään riittävää. Koulutusten laatuun kiinnitetään jatkuvasti huomiota, mm. palautetta aktiivisesti seuraamalla.

Koulutussisältöihin vaikuttavat palautteen lisäksi lainsäädännön muutokset sekä auditointien ja valvonnan tulokset.

Koulutuksen seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Kukin viranomainen on järjestänyt koulutusten seurannan itsenäisesti. Eviran koulutusten osalta käytössä on tietojärjestelmä Koulutuspalvelu, jossa hallinnoidaan koulutuksiin ilmoittautumista, koulutusmateriaalien jakoa ja palautteen antamista. Tietoja seurataan ja analysoidaan yksiköissä ja koko Eviran tasolla mm. johdon katselmuksissa.

Kaikki koulutusmateriaalit jaetaan viranomaisketjun nähtäväksi valvonnan ekstranetissa, Eviranetissa. Eviran antaman koulutuksen vaikuttavuuden arviointia tehdään itsearviointina palautteenkeruun yhteydessä sekä auditoinnein.

4.3.5 Tiedonhallinta ja tiedolla johtaminen

Evira on edelleen kehittämässä tiedon keruuta elintarvikeketjun valvonnan tuloksista. Eviran tiedolla johtaminen -projektissa on tarkoitus parantaa valvonta- ja tutkimustulosten vuosittaista analyysia ja edistää näiden analyysitulosten käyttöä valvonnan suunnittelussa ja johdossa.

Tiedonhallinta ja tietojärjestelmät

Eviran toimialan tieto- ja tietojärjestelmäkokonaisuutta kuvataan julkishallinnon arkkitehtuuriperiaatteiden mukaisesti (työ on kesken). Kokonaisuuteen sisältyy tietoja Eviran omien arkisto-, henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmien lisäksi mm.

- valvontaviranomaisista ja laboratorioista;

- valvonnan sisällöstä ja tuloksista;
- näytteenotosta ja tutkimustuloksista;
- toiminnanharjoittajista ja näiden omavalvonnasta;
- tieteellisestä tutkimuksesta ja riskinarvioinnista; sekä
- toiminnanharjoittajien ja viranomaisten sähköisestä asioinnista.

Eviran sähköiset viestintävälineet ovat Jemma (intranet), Eviranet (valvontaviranomaisten suojattu verkkopalvelu, ekstranet) ja julkinen Evira.fi -internetsivusto. Lisäksi Eviralla on käytössä sähköinen koulutuspalvelu ja eri järjestelmien käyttövaltuuksien hallinnointiin pääsynhallintajärjestelmä (IAM).

Substanssitietojärjestelmiä rakennetaan ja kehitetään aktiivisesti. Keskeiset tietojärjestelmät sekä niiden kehittäminen on kuvattu karkealla tasolla tässä luvussa. VASUn osassa II on kunkin prosessin kuvauksen yhteydessä yksityiskohtaista tietoa rekistereistä ja järjestelmistä, joita ao. prosessissa käytetään.

Eviran laboratorio- ja valvontatietojärjestelmä ELMO

Eviran laboratorio- ja valvontajärjestelmää ELMOa käytetään Eviran laboratoriotulosten tallentamiseen ja käsittelyyn. Evira tutkii pääosan eläintautivalvonnan näytteistä ja näitä näytteitä ja tutkimustuloksia koskevat tiedot tallennetaan ELMOon. Samoin kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden laboratoriotutkimuksista iso osa tehdään Evirassa ja tiedot tallennetaan ELMOon.

Järjestelmään sisällytetään vähitellen myös Eviran vastuulla olevan valvonnan tietoja. Valmiita valvonnan osia ovat siemen-, luomu-, rehu-, lannoite-, kasvinterveys- sekä kasvien kauppainormien valvonta.

Laboratoriorekisteri

Elintarvike-, rehu-, lannoitevalmiste- ja eläintautivalvonnan yhteydessä otettuja näytteitä analysoidaan Eviran laboratorion lisäksi tarkoitukseen hyväksytyissä paikallislaboratorioissa. Myös toimijoiden omavalvontanäytteet analysoidaan pääasiassa paikallislaboratorioissa. Evira pitää yllä rekisteriä elintarvikelain, rehulain, lannoitevalmistelain, eläintutilain ja terveydensuojelulain nojalla hyväksytyistä viranomais- ja omavalvontalaboratorioista.

Viranomaisia koskevan tiedon hallinta

Elintarvikevalvontaketjun viranomaisten tietoja (valtuutukset, pätevyys jne.) hallinnoidaan ns. VYR/PIHA-järjestelmässä. Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisten (kuten kuntien ja AVI:en) tietoja hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmässä VYHA:ssa, johon tallennetaan mm. yhteystiedot, tietoja henkilöstömäärästä, tiedot kunnista, jotka kuuluvat valvontayksikköön sekä valvontayksiköihin kohdistuneiden ohjaus- ja arviointikäyntien tulokset.

Sähköinen asiointi

Evira on suunnitellut sähköisen asiointin hanketta, jossa määritellään arkkitehtuurilinjat, tavoitteet ja kriteerit asiakasanalyysin pohjalta niin, että näkymä asiakkaille on yhtenäinen ja käyttäjäystävällinen. Hankkeen on alustavasti suunniteltu valmistuvan vuoden 2018 loppuun mennessä.

Ruokamyrkytysten selvittämisessä ja seurannassa hyödynnetään THL:n kanssa yhteistä RYMY-järjestelmää ja lisäksi zoonosivalvonnassa on käytössä Patogenix-järjestelmä, jolla laboratoriot toimittavat tietoja Eviraan. Alkutuotannon toimijoiden sähköistä asiointia kehitetään yhteistyössä koko hallinnonalalla ja nk. YLLI-projektissa valmistellaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan piirissä oleville yritysille sähköisiä palveluita valvonnan tarvitsemien lupien ja

ilmoitusten tekemiseksi (Yrityssuomi.fi -sivusto). Lisäksi kasvinterveydessä on jo käytössä sähköisen asiointin välineitä.

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden tietojärjestelmät

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden valvonnassa käytetään pääsääntöisesti ELMO-tietojärjestelmää. Metsänviljelyaineiston tuotannon ja kaupan valvonnassa käytetään sähköiseen asiointiin perustuvaa MEVI-tietojärjestelmää, jonka avulla asiakkaat voivat tehdä siemenkeräysilmoituksia, hakea kantatodistuksia ja ilmoittaa muihin EU-maihin markkinoiduista siemen- ja taimieristä. Kasvien ja kasvituotteiden kansainvälisessä kaupassa vaadittavien kasvinterveystodistusten myöntämisessä sekä vientiä koskeva tilastoinnissa käytetään sähköiseen asiointiin perustuvaa TETO-tietojärjestelmää.

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden käytössä olevat tietojärjestelmät ovat:

- ELMO eli laboratorion ja valvontatoiminnan tietojärjestelmä;
- TETO eli Kasvinterveystodistussovellus;
- MEVI eli Metsäviljelyaineistorekisteri;
- Mobiilisiemen kylvösiementen näytteenottotietojen lähettämiseen;
- Kartturi, mm. hukkakaura- ja kasvinterveysvalvonnan peltolohkojen tietojen hakuun;

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan rekisterit ja tietojärjestelmät

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa käytettävät tietojärjestelmät ja niiden kehittäminen on kuvattu yksityiskohtaisesti EHOssa (liite 4). Kehityshankkeista suurimmat ovat:

- Elvi-sovelluksen toteutus, jolla korvataan vanheneva eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä Elite ja eläinten hyvinvoinnin Elvis-sovellus; sekä
- Eläintietojärjestelmän kehittäminen, jonka myötä parannetaan sähköistä asiointia ja eläintietojen hallinnointia valvonnan kannalta.

Muita tietojärjestelmiä ja rekistereitä, joihin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta tukeutuu, ovat:

- Traces (Trade Control and Expert System): elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan tietojärjestelmä, joka on Euroopan komission ylläpitämä;
- Kartturi: Helposti leviävien eläintautien vastustamisessa käytetty järjestelmä, joka on yhteinen Mavin kanssa;
- Täydentävien ehtojen valvonta-tietojärjestelmä
- ID-valvontasovellus;
- Nautarekisteri;
- Eläintietojärjestelmä;
- Eläinvälittäjärekisteri;
- Eläinkuljettajarekisteri
- Eläintenpitäjärekisteri;
- Vesiviljelyrekisteri;
- Oikeusturvakeskuksen pitämä eläintenpitokieltorekisteri;
- ROKO eli Rokotusrekisteri; ja
- Eläinlääkäreirekisteri.

Elintarviketurvallisuuden tietojärjestelmät

Elintarviketurvallisuuden valvontatietoja kootaan keskitettyyn valvontatietojärjestelmään KUTI, jota on rakennettu kuntavalvonnan osalta yhdessä muun ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden YHTIn kanssa yhteistyössä Valviran ja Tukesin kanssa. KUTI sisältää valvontakohderekisterin ja viranomaisvalvonnan tiedot ml. valvontatietojen julkistamisen eli Oivahymyn. Järjestelmän osista valmiita ovat kuntien valvontakohteet elintarvikehuoneistojen osalta ja kuntien valvontatiedot (lukuun ottamatta näytteenottoa ja -tutkimista). Myös Eviran

toimeenpaneman elintarvikevalvonnan tiedot siirtyvät KUTIin ELMO-järjestelmästä. Hankkeessa on toteutettu myös toimijoiden sähköisen asiointin palvelu erityisruokavaliomisteiden ja ravitsemuksellisen täydentämisen osalta. KUTI-järjestelmän tulee korvaamaan jatkossa VATI-tietojärjestelmä.

Elintarvikeeturvallisuuden käytössä olevat tietojärjestelmät ovat:

- Elintarvikevalvonnan alkutuotantopaikkarekisteri ja alkutuotannon valvontatiedot (KUTI 1b);
- Elintarvikevalvonnan näytteenotto- ja tutkimustiedonkeruun sähköistäminen (KUTI 2b);
- Eviran vastaaman elintarvikevalvonnan tiedot sekä KUTI-järjestelmästä raportointi (KUTI 3/ELMO);
- AVI:en, Valviran ja puolustusvoimien elintarvikevalvontatiedonkeruun sähköistäminen (KUTI 4);
- Elintarvikevalvonnan Oiva-raporttien toteutus KUTI-järjestelmästä (KUTI 5);
- Riskinarviointiin perustuvan tarkastustiheyden arviointi tietojärjestelmiin tukeutuen (KUTI 6);
- Valvontaviranomaisia koskevan tiedonkeruun sähköistäminen (KUTI 7/VYHA);
- Elintarvikealan laitoksia koskevien tietojen siirto Tracesiin (KUTI/Traces);
- KUTI/YHTI -valtakunnallisen käyttöliittymän suunnittelu ja toteutus;
- RASFF;
- RYMY eli Ruokamyrkytysrekisteri;
- Patogenix kerää elintarvikelaboratorioden ilmottamia tietoja;
- Traces; ja
- Infosan.

4.3.6 Asiakkuuksien hallinta ja asiakaspalaute

Eviran toiminnan vaikuttavuus saavutetaan yhteistyössä asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa. Toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan myös asiakastytyväisyyskyselyillä ja luottamuskuvatutkimuksilla. Evirassa tutkimukset toteutetaan kolmivuotiskausittain. Lisäksi kerätään säännöllisesti asiakaspalautetta, joka käsitellään johdon katselmuksissa. Toimintaa parannetaan saadun palautteen perusteella.

Eviran strategiassa pyritään avoimuuteen ja aktiivisuuteen sidosryhmäyhteistyössä; Evira on luotettava yhteistyökumppani elintarvikeketjussa. Strategiassa on monia toimenpiteitä, joilla edistetään Eviran asiakkuuksien hallintaa. Strategian toteuttamiseksi Evirassa on segmentoitu asiakkaat. Asiakasryhmille laaditaan palvelupolut.

5 ELINTARVIKEVALVONTAKETJUN RESURSSIT

Valvonnan aineellisten resurssien (käytettävissä on riittävät tilat, välineet ja laitteet) varmistaminen on jokaisen toimivaltaisen viranomaisen vastuulla. Aineellisten resurssien riittävyyden arviointi tapahtuu vuosittain auditoinneilla ja kunkin viranomaisen johdon katselmuksessa.

Jokainen viranomaistahon vastuulla on oman henkilöstön työjärjestelyihin ja osaamiseen liittyvät asiat. Keskus- ja aluehallinnossa henkilöstöresussit (HTV-kehukset) annetaan koko valtion budjettivalmistelun yhteydessä, paikallistasolla kuntien oman valmistelun yhteydessä.

Elintarvikeketjun valvontaan ja laboratoriotoimintaan on käytettävissä vuosittain noin 1230 htv:tta (taulukko 5a ja 5b).

Taulukko 5a. Elintarvikeketjun valvonnan resurssit toimintakokonaisuuksittain (mukaan lukien VASUun sisältyvä elintarvikeketjun ulkopuolinen valvonta kuten metsänviljelyaineisto, luonnonvaraiset ja harraste-eläimet).

	Käytettävissä olevat htv:t	Arvio taloudellisista resursseista (1 htv = 70000 €)
Ministeriöt yhteensä	55	3850000
Maa- ja metsätalousministeriö	53	
Sosiaali- ja terveysministeriö	2	
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys yhteensä	129	9030000
Evira*	79	
ELY-keskukset	19	
Kunnat	7	
Tulli	13	
Tukes	20 (valvonta 1 htv)	
Ahvenanmaa	1	
Muut viranomaistehtäviä hoitavat tahot**	9	
Eläinten terveys ja hyvinvointi yhteensä	176	12320000
Evira	73	
AVI:t	34	
ELY-keskukset	6	
Kunnat***	62	
Tulli	0	
Ahvenanmaa	1	
Elintarvikeeturvallisuus yhteensä	609	42630000
Evira*	239	
ELY-keskukset	24	
AVI:t	13	
Kunnat	253	
Tulli	56	
Valvira	1	
Puolustusvoimat	2	
Ahvenanmaa	5	
Muut viranomaistehtäviä hoitavat tahot****	15	
Valvonta yhteensä	914	63980000

* Sisältää tutkimuksen

** Sisältää valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat

*** kunnaneläinlääkärit tekevät tuotantoeläimiin liittyvien viranomaistehtävien lisäksi myös seura- ja harrasteläimiin sekä luonnonvaraisiin eläimiin liittyviä viranomaistehtäviä

**** Sisältää hygieniosaamistestaajat ja valtuutetut rajaeläinlääkärit

Taulukko 5b. Elintarvikeketjun laboratoriotoiminnan resurssit toimintakokonaisuuksittain.

	Käytettävissä olevat htv:t	Arvio taloudellisista resursseista (1 htv = 70000 €)
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys yhteensä	45	3150000
Evira	45	
Eläinten terveys ja hyvinvointi yhteensä	106	7420000
Evira	106	
Elintarvikeeturvallisuus yhteensä	109	7630000
Evira	85	
Tulli	24	
Yksityiset ja kunnalliset laboratoriot	0	
Laboratoriotoiminta yhteensä	260	18200000

Julkisen talouden resursseihin on tehty merkittäviä toimintamenojen vähennyksiä vuosille 2015 - 2018. Henkilöresurssien väheneminen on ohjannut toiminnan toiminnan tehostamiseen monin tavoin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osalta resursseja on kuitenkin voitu parantaa.

Suomessa on useiden vuosien ajan järjestelty ympäristöterveydenhuollon hallintoa resurssien riittävyyden turvaamiseksi. Kuntien muodostamisessa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueissa toimintaedellytykset ovat pääsääntöisesti hyvässä kunnossa. Kussakin yksikössä on yhden johtajan alaisuudessa vähintään 10 henkilötyövuoden työpanos ympäristöterveydenhuoltoon. Töiden järjestely on sujuvaa ja resurssit voidaan kohdentaa alueella tarvittaviin tehtäviin.

Vuoden 2020 alusta Suomessa toteutetaan maakuntauudistus, jossa paikallishallinto keskittään 18 maakuntaan. Tämä keskittää ympäristöterveydenhuollon valvontaa yhä suurempiin kokonaisuuksiin yhden johtajan alaisuuteen, mikä tehostaa resurssien käyttöä. Myös erikoistumisen mahdollisuudet parantuvat huomattavasti.

Valvonnan vaikuttavuuden parantamiseksi ja resurssien tehokkaan käytön varmistamiseksi riskiperusteista suunnittelua on täsmennetty

ELY-keskuksissa valvontaja on teemoitettu siten, että muutamien valvontasektorien osalta valvontaa tehdään vain joka kolmas vuosi ja tällöin valvontaan on käytettävissä enemmän resursseja. Tämä tehostaa resurssien käyttöä. Myös tehtävien keskittämistä ELY-keskusten välillä selvitetään.

Henkilöstön määrän riittävyyttä ja osaamista seurataan vuosiraportoinnissa, auditoinneilla sekä ohjaus- ja arviointikäynneillä. Resurssikeskustelua käydään vuotuisissa tulossopimusneuvotteluissa kaikilla hallinnon tasoilla.

Liitteet

Liite 1. Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden toimenpiteet 2018 - 2019

Kasvintuotannon edellytysten ja kasvinterveyden prosessi	Toimenpiteet		Viranomaiset, joita toimenpide koskee, merkitty rastilla (X)							
	2018	2019	AVI:t	ELY-keskukset	Kunnat	Tulli	Valvira	Tukes	Puolustusvoimat	Evira
Kylvösiementen sertifiointi, lajike-tutkimustehtävät ja siemenkauppa	Valvontaa kohdistetaan sisämarkkinoilta tuleviin kylvösiemeneriin			X						X
	Luomusiemen valvonta ja tiedotus			X						X
Hukkakaura	Yhteistoiminta-alueiden ohjausta, koulutusta ja neuvontaa tehostetaan hukkakauran torjunnassa.			X	X					X
	Hukkakaurarekisterin siirto uuteen tukisovelukseen ja rekisterin käytettävyyden parantaminen			X	X					X
Lannoitevalmisteet	Huomioidaan kiertotaloustavoitteet valvonnassa ja neuvonnassa									X
	Kansallisen lannoitelainsäädännön uudistustyö ja toimeenpanon valmistautuminen			X						X
	EU-lannoiteasetuksen toimeenpanon valmistautuminen			X						X
Kasvinsuojeluaineet				X		X		X		X
Kasvinterveys, taimitaineisto ja metsänviljelyaineisto	Lisätään MEVI-tietojärjestelmään puuttuvat lomakkeet: kloonit ja klooniyhdistelmät ja OECD-lähtöisyystodistus	Lisätään MEVI-tietojärjestelmään puuttuvat lomakkeet: kloonit ja klooniyhdistelmät ja OECD-lähtöisyystodistus		X		X				X

Osallistutaan EU- ja kansalliseen kasvinterveyslainsäädännön uudistamiseen, koulutetaan yrityksiä ja tarkastajia tuntemaan uuden sääntelyn vaatimukset.	Varmistetaan uuden kasvinterveyslainsäädännön täytäntöönpano, erityishuomio viestintään ja koulutukseen.		x						
Edistetään Traces-järjestelmän käyttöönottoa kasvinterveyden valvonnassa.	Edistetään Traces-järjestelmän käyttöönottoa kasvinterveyden valvonnassa.		x		x				x

Liite 2. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimenpiteet 2018 – 2019

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin prosessi	Valvontasuunnitelmiin sisällytettävä valvonnan painopiste	2018			2019		
		Evira	AVI	Kunta	Evira	AVI	Kunta
Yhteiset	Eläinlääkintähuollon arviointi- ja ohjauskäyntien toteuttaminen	x	x				
	Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointia koskevien muutosten toimeenpano	x	x				
	Elvi:n (eläinsuojeluvalvonta) käyttöönotto	x	x	x	x	x	x
	AVI-kohtainen painopiste (valvonta-alue, jossa todettu puutteita AVIn alueella)		x	x			
Eläinten terveys	Eläntautivalmiuden tarkistaminen; aiempien valmiusharjoitusten korjaavat toimenpiteet	x	x				
Eläinten lääkitseminen	Eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano sekä valvontasuunnitelman toteuttaminen	x	x		x	x	
Eläinten hyvinvointi	Uudistetun eläinsuojelulain toimeenpano	x	x		x	x	
Eläimistä saatavat sivutuotteet	Sivutuotteiden sisämarkkinakaupan valvonta	x	x	x			
Laboratoriopalvelut	Laboratoriopalvelujen sähköistä asiointia kehitetään vaiheittain. Vuonna 2017 pyritään saamaan sähköinen tiedonsiirto ELMOsta ETT:n Naseva- ja Sikava-ohjelmiin sekä aloittamaan luomaan laboratorion lähete- ja tulospalvelua internetissä. Internet-pohjaisessa palvelussa hyödynnetään eläinlääkäriohjelmaa varten tehtyä sekä SähköSiemen -määrittelyä.	x			x		

Liite 3. Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet 2018 – 2019

Elintarviketurvallisuuden prosessi	Toimenpiteet /painopisteet		Viranomaiset, joita toimenpide koskee, merkitty rastilla (X)								
	2018	2019	AVI:t	ELY-keskukset	Kunnat	Kunnan-eläinlääkärit	Tulli	Valvira	Puolustusvoimat	Evira	
Yhteiset	KUTI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa	KUTI/VATI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa	x		x	x	x			x	
	VATI-hanke		x		x		x		x	x	
	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen		Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen	x		x				x	x
	Valvonnan kohde- ja vaatavuuskattavuuden varmistaminen		Valvonnan kohde- ja vaatavuuskattavuuden varmistaminen	x		x				x	x
Elintarvikkeiden alkutuotanto	Alkutuotannon elintarvikevalvonnan käynnistäminen	Alkutuotannon elintarvikevalvonnan vakiinnuttaminen	x		x					x	
Lihantarkastus	Lihantarkastuksen ja teurastamovalvonnan yhdenmukaistaminen	Lihantarkastuksen ja teurastamovalvonnan yhdenmukaistaminen			x					x	
Elintarvikepötköt	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen	x		x		x			x	
Sisämarkkinakauppa / matkustajaliikenne	Viranomaisten yhteistyön kehittäminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnassa	Viranomaisten yhteistyön kehittäminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnassa			x		x			x	
Vienti	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vientivalvonnan kehittäminen	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vientivalvonnan kehittäminen			x	x				x	
Tuonti	Riskiarvioinnin kehittäminen	Riskinarvioinnin kehittäminen			x		x			x	
Valvontaverkostot	Valvontaverkoston toiminnan kehittäminen	Valvontaverkoston toiminnan vakiinnuttaminen	x		x	x	x	x		x	
Rehuvälvonta	Sähköisen asioinnin kehittäminen	Sähköisen asioinnin kehittäminen								x	
Luonnonmukainen tuotanto	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi	x	x	x	x	x			x	
Nimisuojan valvontahanke	Jatkuu vuodelta 2017		x		x			x		x	

Valmis-salaattien patogeenisiprojekti	Projektin toteutus	Projektin toteutus/raportointi	x		x					x
Gluteenittomien elintarvikkeiden valvontahanke	Elintarvikkeiden valmistus, myynti ja tarjoilu		x		x					x

Liite 4. Valtakunnallinen eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO)

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/esittely/toiminta/valvonta/suunnitelmat+ja+ohjelmat/ymparistoterveydenhuollon+valvontaohjelma/elainten+terveyden+ja+hyvinvoinnin+valvontaohjelma/>